

**Sportpark en scoutingterrein aan de Boerhaavestraat en Berkenstraat te
Stadskanaal, gemeente Stadskanaal
Een Archeologisch Bureauonderzoek**

Het plangebied en omgeving in 1852

Administratieve gegevens

provincie: Groningen

gemeenten: Stadskanaal

plaats: Stadskanaal

toponiem: Stadskanaal Noord / Boerhaavestraat

bevoegd gezag: gemeente Stadskanaal

opdrachtgever: gemeente Stadskanaal

uiterste coördinaten: noord 259.305/558.295
zuid 259.177/557.950
oost 259.414/558.193
west 259.057/558.062

kaartblad: 12H

CIS-code: 36795

onderzoeksnummer:

beheer documentatie Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Stadskanaal en E-depot

uitvoerder: Libau

auteur M. de Jong MA

autorisatie drs. J. Molema

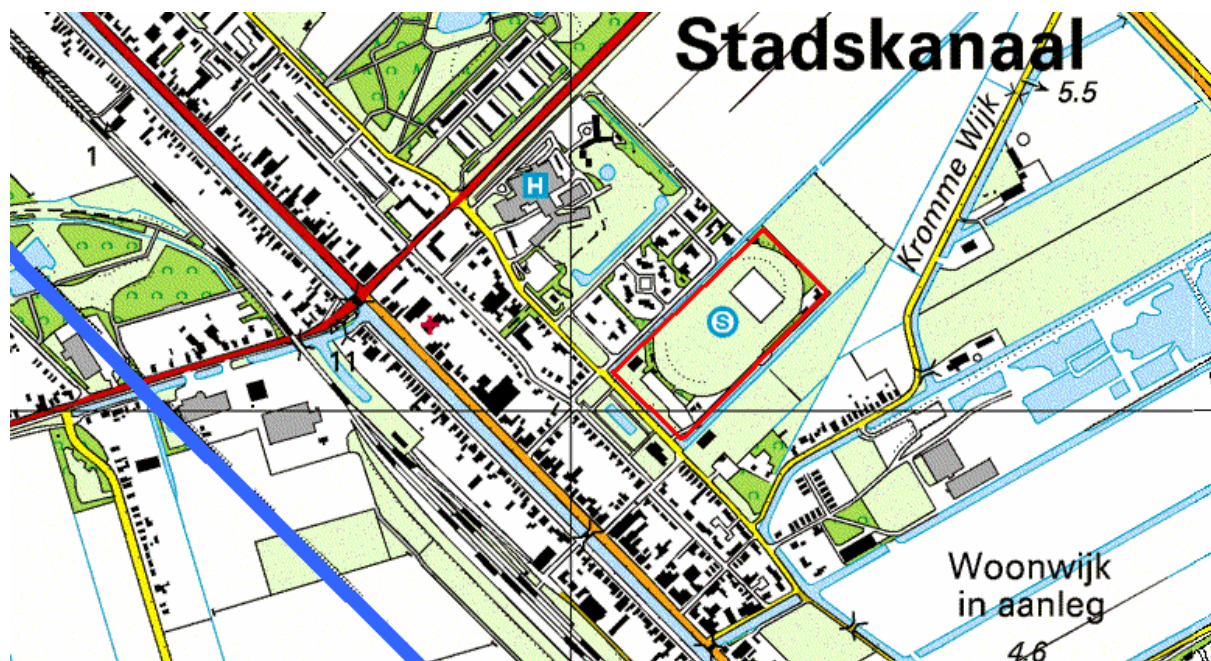
telefoon: 050-3126545
fax: 050-3123362
e-mail: info@libau.nl

Plangebied sportpark en scoutingterrein te Stadskanaal Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de gemeente Stadskanaal, vertegenwoordigd door dhr. G. Metselaar, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie van het sportpark en scoutingterrein aan de Boerhaavestraat en Berkenstraat te Stadskanaal in de gemeente Stadskanaal (zie figuur 1). De aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen om een aantal sociaal-culturele voorzieningen te concentreren op het terrein. Hiervoor wordt het bestemmingsplan gewijzigd. Het gebied waar de ingrepen gaan plaatsvinden wordt in dit bureauonderzoek verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Plangebied sportpark en scoutingterrein te Stadskanaal: het plangebied is rood omkaderd (Topografische Atlas Groningen 1:25.000).

Informatie

De veenkolonie Stadskanaal behoort tot de streek Westerwolde. In 1765 begon de stad Groningen met het graven van het Stadskanaal. Vanaf 1787 ontstond de gelijknamige veenkolonie.

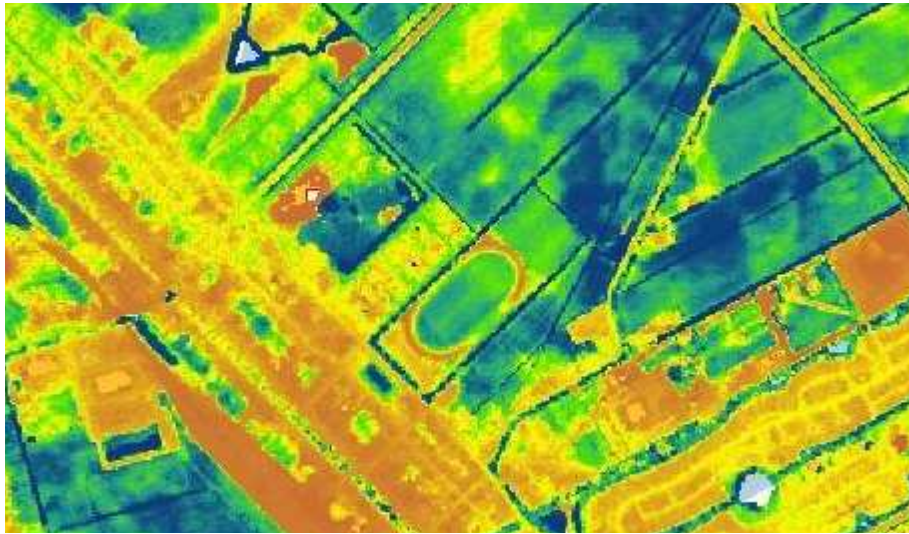
Op de fysisch geografische kaart (zie bijlage: Fysisch geografische kaart) is aangegeven dat het plangebied afgegraven is. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland is te zien dat het sportpark iets lager ligt dan de nabije omgeving (zie figuur 2; www.ahn.nl). Het omringende gebied van het plangebied bestaat uit een veenkoloniale ontginningsvlakte met restveen (codes Ov3 en oOv4). Op de bodemkaart (zie bijlage: Kaart archeologie) is het plangebied niet gekarteerd in verband met de bebouwing. Gezien de omgeving zal de bodem in het plangebied bestaan uit moerige podzolgronden met een veenkoloniaal dek en een moerige tussenlaag (code iWp) en mogelijk ook veengronden met een veenkoloniaal dek op zand zonder humuspodzol, beginnend ondieper dan 1.20 m onder maaiveld (code iVz).

Podzolgronden waren in de steentijd geschikt voor bewoning. Door vernatting en veengroei werden deze dekzanden vanaf de vroege bronstijd, maar mogelijk al eerder, geleidelijk overdekt met een pakket veen. Door het ontstaan van een hoogveengebied zullen ook in het plangebied en omgeving de bewoningsmogelijkheden bemoeilijkt of onmogelijk geworden zijn.

Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK), ook zijn in het plangebied geen waarnemingen gedaan (geen waarnemingen geregistreerd in de archeologische database ARCHIS). In de omgeving van het plangebied ligt echter een groot AMK-terrein en zijn meerdere waarnemingen bekend. Op het

AMK-terrein zijn hardkuilen en vuursteen artefacten uit het vroeg en midden-mesolithicum aangetroffen (zie bijlage: Uitgebreide Rapportage Monumenten). Ook vrijwel alle waarnemingen betreffen mesolithische vondsten. Alleen de waarnemingsnummers 1 en 131 zijn van jongere datering, dit zijn hamerbijlen uit de late bronstijd of vroege ijzertijd. Hieruit blijkt dat ondanks de toenemende veengroei het gebied in die periode nog wel toegankelijk was.

Figuur 2: Hoogteverschillen rondom het sportpark en het scoutingterrein te Stadskanaal (www.ahn.nl).

Op de kadastrale minuut uit het begin van de 19^e eeuw (zie bijlage: Minuutplan Wildervank, sectie E, blad 2) is het plangebied vrijwel geheel onbebouwd. Alleen aan het Boerendiep, de huidige Berkenstraat, bevindt zich een huisje. De rest van het plangebied bestaat dan nog uit heide (www.watwaswaar.nl). In 1852 is het plangebied verder verkaveld, zo blijkt uit de historische atlas van 1851-1855. Pal ten westen van het plangebied is dan een steenbakkerij aanwezig. Deze steenbakkerij naast het plangebied was in functie van 1840 tot 1925. De turf voor het bakken van de stenen werd in de nabije omgeving gewonnen en de klei werd aangevoerd via het Stadskanaal (zie bijvoorbeeld Lourens & Lucassen, 1987). Ten tijde van de Bonnekaart (begin 20^e eeuw) is de situatie nog hetzelfde, alleen de woning lijkt te zijn verdwenen (zie bijlage: Projectie van de huidige topografie op de Bonnekaart). Op een topografische militaire kaart van 1926 is het plangebied al ingericht als sportterrein (www.watwaswaar.nl).

Overweging en advies

Het plangebied maakt geen deel uit van een AMK-terrein, ook zijn in het plangebied geen waarnemingen gedaan. Op de fysisch geografische kaart is aangegeven dat het gehele plangebied afgegraven is. Door deze afgraving en verdere egalisaties ten bate van het sportpark zal de ondergrond verstoord zijn. Vervolgonderzoek is op deze locatie dan ook niet noodzakelijk. Mochten bij bodemwerkzaamheden op het terrein onverhoopt toch archeologische resten aangetroffen worden dan geldt een meldingsplicht*.

Bijlagen:

- Fysisch geografische kaart Stadskanaal en omgeving;
- Kaart archeologie;
- Uitgebreide rapportage monumenten;
- Minuutplan Wildervank, sectie E, blad 2;
- Projectie van de huidige situatie op Bonnekaart.

*Vondstmeldingen dienen zo spoedig mogelijk te worden gedaan bij de minister (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

Appendix 1

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Archeologische Monumentenkaart

Brood, P., A.H. Hussen & J. van der Kooi (red.), 1999. *Nieuwe Groninger Encyclopedie*. REGIO-Projekt Uitgevers, Groningen.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Lourens, P. & J. Lucassen, 1987. *Lipsker op de Groninger tichelwerken. Een geschiedenis van de Groningse steenindustrie met bijzondere nadruk op de Lipper trekarbeiders 1700-1900*. Wolters-Noordhoff/Forsten, Groningen.

Luchtfoto's Google Earth.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl)

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000*. Stiboka, Wageningen (Toelichting gepubliceerd in 1986; kaartopname door A.E. Clingeborg et al.).

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829*. Historische inleiding en samenstelling door H.J. Versfelt en M. Schroor. Heveskes Uitgevers/Drentse Historische Vereniging, Groningen/Veendam.

Appendix 2

Archeologische periodes

paleolithicum

paleolithicum vroeg
paleolithicum midden
paleolithicum laat
 paleolithicum laat A
 paleolithicum laat B

tot 8800 v.Chr.

tot 300000 C14
300000 – 35000 C14
35000 C14 - 8800 v.Chr.
35000 - 18000 C14
18000 C14 -8800 v.Chr.

mesolithicum

mesolithicum vroeg
mesolithicum midden
mesolithicum laat

8800 - 4900 v.Chr.

8800 - 7100 v.Chr.
7100 - 6450 v.Chr.
6450 -4900 v.Chr.

neolithicum

neolithicum vroeg
 neolithicum vroeg A
 neolithicum vroeg B
neolithicum midden
 neolithicum midden A
 neolithicum midden B
neolithicum laat
 neolithicum laat A
 neolithicum laat B

5300 - 2000 v.Chr.

5300 - 4200 v.Chr.
5300 - 4900 v.Chr.
4900 - 4200 v.Chr.
4200 - 2850 v.Chr.
4200 - 3400 v.Chr.
3400 - 2850 v.Chr.
2850 - 2000 v.Chr.
2850 - 2450 v.Chr.
2450 - 2000 v.Chr.

bronstijd

bronstijd vroeg
bronstijd midden
 bronstijd midden A
 bronstijd midden B
bronstijd laat

2000 - 800 v.Chr.

2000 - 1800 v.Chr.
1800 - 1100 v.Chr.
1800 - 1500 v.Chr.
1500 - 1100 v.Chr.
1100 - 800 v.Chr.

ijzertijd

ijzertijd vroeg
ijzertijd midden
ijzertijd laat

800 - 12 v.Chr.

800 - 500 v.Chr.
500 - 250 v.Chr.
250 - 12 v.Chr.

Romeinse tijd

Romeinse tijd vroeg
 Romeinse tijd vroeg A
 Romeinse tijd vroeg B
Romeinse tijd midden
 Romeinse tijd midden A
 Romeinse tijd midden B
Romeinse tijd laat
 Romeinse tijd laat A
 Romeinse tijd laat B

12 v.Chr. - 450 n.Chr.

12 v.Chr. - 70 n.Chr.
12 v.Chr. - 25 n.Chr.
25 - 70 n.Chr.
70 - 270 n.Chr.
70 - 150 n.Chr.
150 - 270 n.Chr.
270 - 450 n.Chr.
270 - 350 n.Chr.
350 - 450 n.Chr.

middeleeuwen

middeleeuwen vroeg
 middeleeuwen vroeg A
 middeleeuwen vroeg B
 middeleeuwen vroeg C
 middeleeuwen vroeg D
middeleeuwen laat
 middeleeuwen laat A
 middeleeuwen laat B

450 - 1500 n.Chr.

450 - 1050 n.Chr.
450 - 525 n.Chr.
525 - 725 n.Chr.
725 - 900 n.Chr.
900 - 1050 n.Chr.
1050 - 1500 n.Chr.
1050 - 1250 n.Chr.
1250 - 1500 n.Chr.

nieuwe tijd

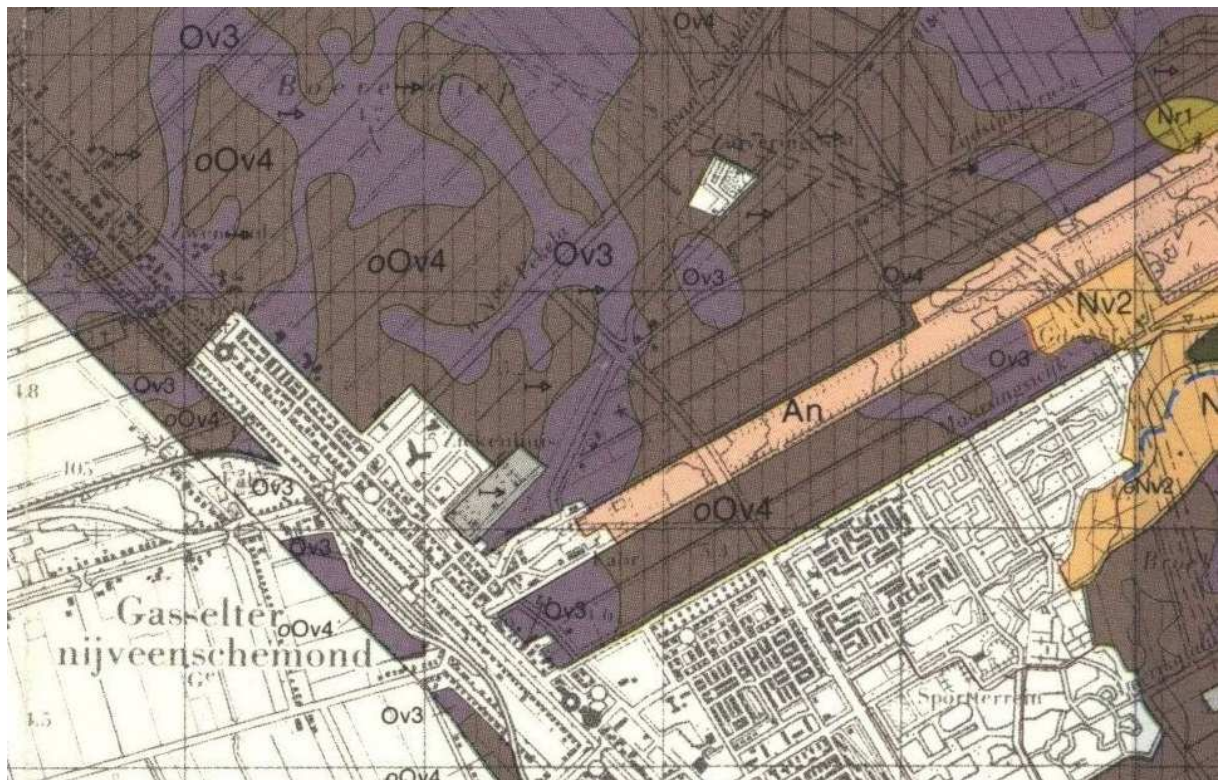
nieuwe tijd A
nieuwe tijd B
nieuwe tijd C

1500 – heden

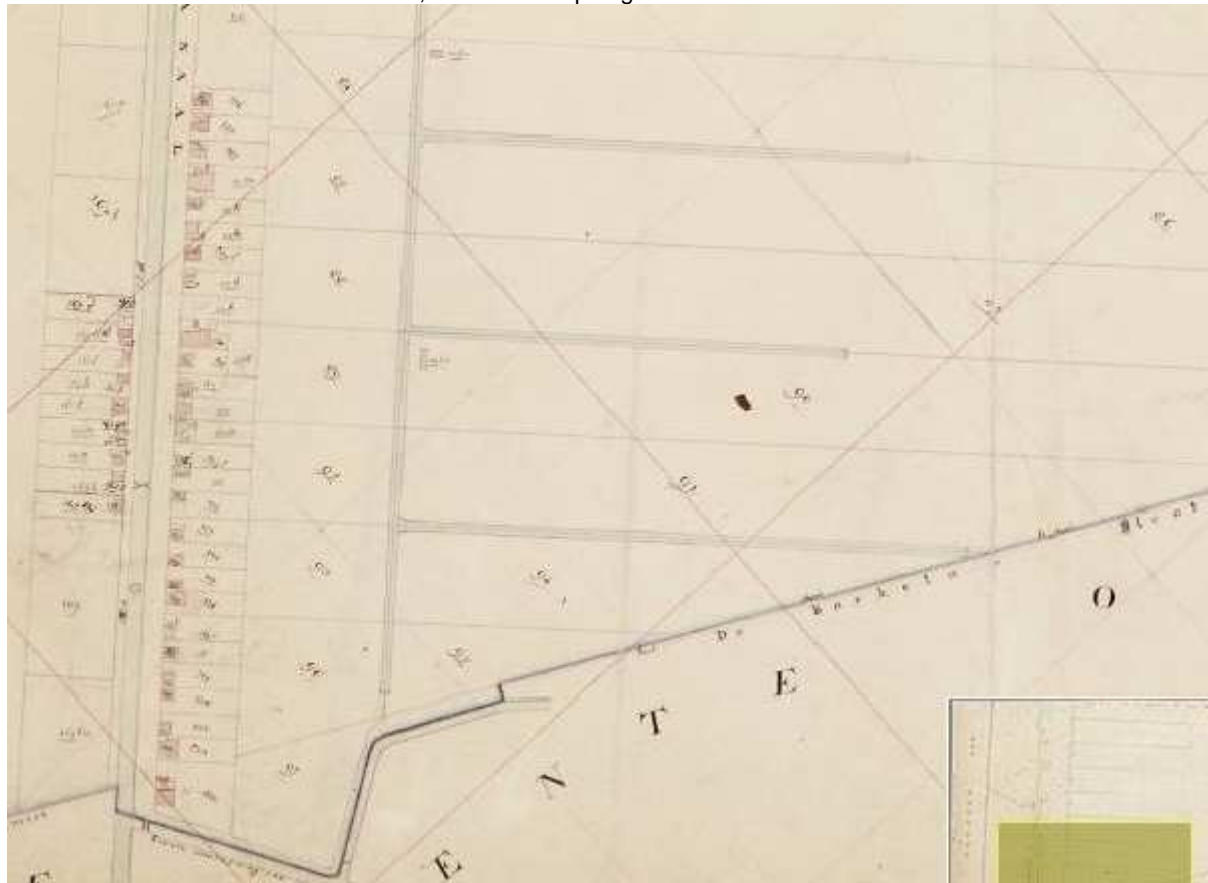
1500 - 1650 n.Chr.
1650 - 1850 n.Chr.
1850 – heden

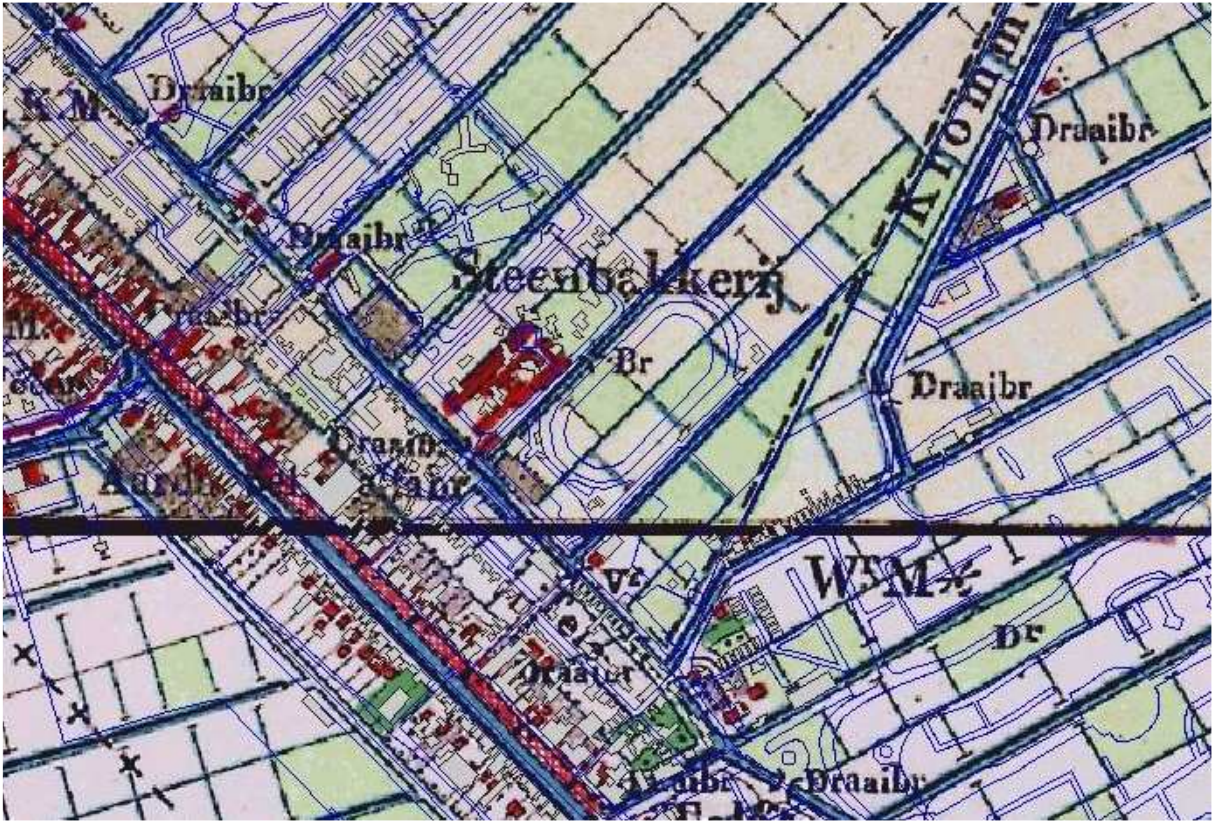
Uitsnede fysisch geografische kaart plangebied sportpark en scoutingterrein te Stadskanaal

Kadastrale minuut Wildervank sectie E, blad 2: detail plangebied

Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart: plangebied sportpark en scoutingterrein te Stadskanaal

Legenda

- VONDSSTMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- HUIZEN
- BODEM ((c)Alterra)
- TOP10 ((c)TDN)
- MONUMENTEN**
 - archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch. waarde
- PROVINCIES

